

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ ความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

การใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ ฝาง และแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นางสาวศิรินทร์ สายทน

พฤษภาคม 2543

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.วีรศักดิ์ ปภากิตติ

ภาควิชา/คณะ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 2) การใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมของชุมชนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 3) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร โดยรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบ simple random sampling จำนวน 140 ราย จากแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผ่านการทดสอบความตรงและความเที่ยงแล้วจากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC⁺)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุโดยเฉลี่ย 44 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยมีรายได้เฉลี่ย 141,471.43 ต่อปี มีแรงงานใช้ในการทำฟาร์มโคนมโดยเฉลี่ย 2 คน มีประสบการณ์ในการทำฟาร์มโดยเฉลี่ย 4 ปี การทำฟาร์มโคนมเป็นฟาร์มขนาดเล็กที่มีจำนวนโคนมเฉลี่ย 13 ตัวต่อฟาร์ม เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 2 ครั้ง แหล่งข่าวสารที่ได้รับมากที่สุดร้อยละ 66.43 ได้จากเจ้าหน้าที่

ปศุสัตว์ มีที่ดินเป็นของตนเองทั้งหมด ร้อยละ 80.00 การทำแปลงพืชอาหารสัตว์ให้โคนมเฉลี่ย 11 ไร่ต่อฟาร์ม ระยะทางจากฟาร์มถึงศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบเฉลี่ย 4 กิโลเมตร

จากผลการวิจัยถึงการใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมพบว่าเกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานฟาร์มมาก ร้อยละ 63.57 นำไปปฏิบัติปานกลางร้อยละ 23.57 และนำไปปฏิบัติน้อยร้อยละ 12.86 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยในการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการปฏิบัติงานฟาร์มอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) การรีดนมและการปฏิบัติต่อนํ้านม 2) การป้องกันและรักษาโรคโคนม 3) ด้านการให้อาหาร 4) ด้านการผสมพันธุ์โคนม และ 5) ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม

ผลการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรและชุมชน ที่ผู้ให้ข้อมูลระบุไว้ คือเรื่องราคานํ้านมดิบที่ได้รับในปัจจุบันไม่เป็นธรรมกับต้นทุนการผลิตและการขาดแคลนเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการเลี้ยงโคนมเพิ่ม เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีภาระหนี้สินเดิมผูกพันกับโครงการอยู่ จึงไม่สามารถเพิ่มเงินทุนในการขยายกิจการได้

เมื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ Chi-square แล้วพบว่าประสมการณ์ในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมในด้านการให้อาหาร ($\chi^2 = 12.77$), ($P = 0.004$) ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม ($\chi^2 = 29.47$), ($P = 0.000$) และในด้านการผสมพันธุ์โคนม ($\chi^2 = 5.50$), ($P = 0.02$) การรับข่าวสารและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมในด้านการให้อาหาร ($\chi^2 = 40.85$), ($P = 0.004$) และด้านโรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม ($\chi^2 = 13.40$), ($P = 0.00$) การทำแปลงพืชอาหารสัตว์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมในด้านการป้องกันและรักษาโรคโคนม ($\chi^2 = 14.37$), ($P = 0.000$) และระยะทางจากฟาร์มถึงศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมในด้านการให้อาหาร ($\chi^2 = 6.99$), ($P = 0.01$)

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในด้านปัจจัยการผลิต มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมในด้านการให้อาหาร ($\chi^2 = 7.63$), ($P = 0.006$) และปัญหาความพร้อมของเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมในด้านการให้อาหาร ($\chi^2 = 11.81$), ($P = 0.001$) ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม ($\chi^2 = 5.47$), ($P = 0.019$)